

Monika Stachowicz

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach

**GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI
W MAŁYCH GMINACH
NA PRZYKŁADZIE EKOLOGICZNEGO
ZWIĄZKU GMIN DORZECZA KOPRZYWIANKI**

Streszczenie: Artykuł przedstawia instrumenty polityki edukacyjnej państwa, mające doprowadzić do zwiększenia liczby absolwentów kierunków studiów technicznych, matematycznych i przyrodniczych. Kierunki te uznane zostały za strategiczne dla Polski z perspektywy gospodarki opartej na wiedzy. Ze względu na autonomię szkół wyższych ingerencja państwa w funkcjonowanie uczelni ma dziś charakter instrumentów pośrednich: finansowych, legislacyjnych czy nieformalnych, polegających na wywieraniu wpływu. Jednym z możliwych obszarów ingerencji państwa w funkcjonowanie uczelni jest tzw. kontraktowanie kształcenia. Polega ono na zamawianiu kształcenia przez MNiSW na wskazanych kierunkach studiów w uczelniach wyłonionych w drodze konkursu. Autor przedstawia warunki, na jakich ma się odbywać kształcenie zamawiane, i wstępne wyniki projektu pilotażowego w polskich uczelniach.

1. Wstęp

Gospodarowanie odpadami należy, zgodnie z art. 16a ustawy o odpadach, do obowiązkowych zadań własnych gminy. Jest ono zaliczane do tzw. usług oczyszczania, w których skład wchodzi także: oczyszczanie dróg, ulic i placów na terenie gminy, wywóz nieczystości stałych i płynnych oraz eksploatacja wysypisk odpadów. Poziom i zakres usług oczyszczania oferowanych przez gminy zależy od ich indywidualnych potrzeb, które wynikają przede wszystkim z rodzaju i wielkości gminy, stopnia zurbanizowania, liczby i kultury mieszkańców oraz warunków niezależnych, takich jak np. pora roku. Najbardziej rozwinięte usługi oczyszczania świadczone są z reguły w dużych gminach miejskich i miejsko-wiejskich. W małych gminach, zwłaszcza wiejskich, ograniczają się one zwykle do odbioru nieczystości od mieszkańców, ewentualnej segregacji odpadów oraz ich utylizacji. Zakres usług oczyszczania, w tym sposób zagospodarowania odpadów w gminach, bardzo często zależy również od środków finansowych jednostki oraz od takich zasobów, jak: funkcyjonu-

jący zakład utylizacji odpadów, czynne składowisko odpadów bądź posiadanie terenu, który może być przeznaczony pod takie inwestycje. Ze względu na wymienione wyżej warunki, organizacja i świadczenie usług oczyszczania w małych gminach dość często przekracza ich indywidualne możliwości. W takiej sytuacji mogą one skorzystać z prawa do wykonywania zadań publicznych w drodze współdziałania międzygminnego i zawierania między sobą umów dotyczących wzajemnego świadczenia usług lub ich zlecenia. Ustawa o samorządzie gminnym, odpowiednio w art. 64 i 74, określa te umowy jako związki i porozumienia międzygminne.

W artykule przedstawione zostały sposoby zagospodarowania odpadów na terenie Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, który tworzą w większości małe gminy wiejskie i dla których nawiązanie współpracy dało możliwość zorganizowania nieistniejącego wcześniej na tym obszarze efektywnego systemu zbiórki i utylizacji odpadów. Celem artykułu jest podkreślenie wagi współpracy międzygminnej, która może być sposobem na rozwiązanie wielu współczesnych problemów małych gmin, związanych m.in. z ochroną środowiska, poprawą warunków bytowych mieszkańców i spełnieniem ostrych wymogów prawa unijnego w tym zakresie. Studium przypadku poprzedzone zostało omówieniem podstawowych przepisów dotyczących racjonalnej gospodarki odpadami w Polsce.

2. Podstawy prawne gospodarki odpadami w Polsce

Podstawę prawną świadczonych w Polsce usług związanych z gromadzeniem, wywozem oraz zagospodarowaniem odpadów stanowią przede wszystkim: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawa o odpadach. Oba akty prawne zawierają w swej treści wytyczne najważniejszych w tej sferze dyrektyw Unii Europejskiej, dotyczących m.in. składowania, spalania oraz unieszkodliwiania odpadów.

W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi najczęściej obowiązków spoczywa na gminie. Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach musi ona zapewnić objęcie całej społeczności lokalnej zorganizowanym systemem odbioru wszystkich rodzajów odpadów oraz stworzyć warunki dla selektywnego zbierania i odbioru nieczystości. W efekcie powinno nastąpić ograniczenie masy składowanych odpadów biodegradowalnych, a z ogółu odpadów wydzielenie odpadów niebezpiecznych i opakowaniowych. Zgodnie z ustawą o odpadach obowiązkiem gminy jest także budowa, utrzymanie i eksploatacja instalacji i urządzeń do unieszkodliwiania odpadów i odzysku.

Do odpadów komunalnych zalicza się m.in.: odpady organiczne i zielone, papier i tekturę, tworzywa sztuczne, tekstylia, szkło, metale oraz odpady wielkogabarytowe, a do podstawowych źródeł ich wytwarzania: gospodarstwa domowe i obiekty infrastruktury społeczno-gospodarczej: handel, usługi, urzędy, szkoły itp. [Rudnicki 2005, s. 189].

Odpady gromadzone są w pojemnikach, kontenerach lub workach jednorazowego użytku. Odpady zebrane w sposób zmieszany podlegają sortowaniu w zakła-

dach segregacji zlokalizowanych przy składowiskach odpadów. Obecnie bardziej racjonalnym sposobem postępowania z odpadami jest ich selektywna zbiórka jeszcze w miejscu powstania („u źródła”), która pozwala oddzielnie gromadzić odpady do powtórnego wykorzystania, odpady organiczne do biologicznego unieszkodliwienia oraz odpady niebezpieczne. Transport odpadów musi odbywać się specjalnie przystosowanym do tego celu taborem samochodowym przez przedsiębiorstwo posiadające stosowne zezwolenie. Zebrane i przetransportowane na składowiska odpady, przed ostatecznym zdeponowaniem w takim miejscu, podlegają wielu różnorodnym procesom. Jednym ze sposobów wykorzystania odpadów jest ich gospodarcze użycie w celach przemysłowych lub rolniczych, co powoduje mniejszy pobór potrzebnych surowców ze środowiska naturalnego. Działania polegające na wykorzystywaniu odpadów lub prowadzące do odzyskania z nich substancji, materiałów lub energii nazywane są odzyskiem.

Jedną z form odzysku surowców jest recykling, który polega na powtórnym przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w celu uzyskania tych substancji lub materiałów o pierwotnym przeznaczeniu. W celu odzysku energii stosuje się termiczne przekształcanie odpadów, które odbywa się w specjalnie do tego przystosowanych spalarniach lub współspalarniach. Metodą odzysku surowca jest także recykling organiczny (biodegradacja), który polega na tlenowej bądź beztlenowej obróbce odpadów, które w kontrolowanych warunkach i przy wykorzystaniu mikroorganizmów ulegają biologicznemu rozkładowi. W wyniku tego procesu powstaje metan lub materia organiczna będąca cennym surowcem wykorzystywanym w rolnictwie. Najstarszą i najczęściej stosowaną metodą zagospodarowania odpadów jest ich składowanie. Polega ona na deponowaniu odpadów w specjalnie do tego przeznaczonych obiektach budowlanych w sposób, który zagwarantuje jak najmniejszy negatywny wpływ na środowisko.

Recykling, spalanie oraz składowanie odpadów to podstawowe sposoby unieszkodliwiania odpadów, których celem jest doprowadzenie odpadów do takiego stanu, który nie będzie stwarzał zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

3. Działalność Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki

Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki (EZGDK) z siedzibą w Klimontowie powstał w 1994 r. na terenie dawnego województwa tarnobrzesckiego. Obecnie do związku należy 12 gmin z trzech powiatów województwa świętokrzyskiego: staszowskiego, opatowskiego i sandomierskiego. Są to gminy wiejskie: Baćkowice, Bogoria, Iwaniska, Klimontów, Lipnik, Łoniów, Obrazów, Sadowie i Samborzec, gminy miejsko-wiejskie: Koprzywnica i Opatów, oraz gmina miejska – Sandomierz.

Misją związku jest ochrona i kształtowanie naturalnego środowiska dorzecza Koprzywianki, a jednym ze szczegółowych zadań – pozyskiwanie środków na in-

westyacje proekologiczne oraz wymiana doświadczeń w zakresie realizacji zadań komunalnych.

Jednym z pierwszych i najważniejszych przedsięwzięć podjętych przez EZGDK była rozpoczęta w 1996 r. budowa zintegrowanego systemu gospodarki odpadami dla gmin należących do związku [Wojciechowski 2006, s. 18-19]. Przesłanką dla takiej decyzji były przede wszystkim zbyt małe możliwości techniczne, organizacyjne i finansowe gmin, aby podjąć się takiego zadania indywidualnie, czego wyrazem był np. brak systemu zbiórki odpadów oraz odpowiednich terenów pod składowiska. Budowę systemu podzielono na trzy etapy, a jej zakończenie zaplanowano na rok 2012.

W I etapie (lata 1996-2005) wprowadzony został międzygminny system zbiórki i wywozu zmieszanych odpadów komunalnych na nowo wybudowane składowisko w Szymanowicach Dolnych (gmina Klimontów). W efekcie zlikwidowanych zostało pięć z sześciu istniejących do tej pory wysypisk, które nie spełniały wymogów ustawowych, a tereny, na których były zlokalizowane, poddano rekultywacji. Związek podjął się także zadań o charakterze prewencyjnym, organizując w szkołach podstawowych i gimnazjach edukację ekologiczną. Działalność ta jest kontynuowana w każdym roku szkolnym.

W II etapie (lata 2005-2006) dokonana została zasadnicza inwestycja projektu, czyli budowa Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach (ZUOK) w gminie Baćkowice. Środki na jej sfinansowanie pochodziły z dotacji funduszy: SAPARD – 50% oraz EkoFunduszu – 8%, natomiast 42% stanowiła pożyczka z WFOŚiGW w Kielcach.

ZUOK ma instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych przewidzianych dla obiektów o charakterze regionalnym: sortownię, kompostownię, kwatery do składowania odpadów, magazyn odpadów niebezpiecznych i wiatę na surowce wtórne oraz obiekty pomocnicze: wagę samochodową, instalację odgazującą i brodzik dezynfekcyjny. Wszystkie te instalacje są powiązane technologicznie i stanowią jeden sprawnie funkcjonujący system unieszkodliwiania odpadów. Poza tym na każdym etapie funkcjonowania spełniają wymogi najlepszej dostępnej technologii BAT, co gwarantuje osiągnięcie wysokiego ogólnego poziomu ochrony środowiska [Internet 1].

Do zakładu dowożone są odpady zarówno posegregowane i/lub biodegradowalne, jak i zmieszane. Na podstawie wystawionego związkowi pozwolenia zintegrowanego może on dokonywać na odpadach następujących czynności [Pozwolenie... 2005, s. 2]:

- odpady komunalne zmieszane kierowane są bezpośrednio na kwatery składowiska,
- odpady pochodzące z selektywnej zbiórki odpadów kierowane są do sortowni, gdzie są przetwarzane w celu przygotowania ich do zbytu lub dalszego zagospodarowania,
- odpady wielkogabarytowe poddawane są demontażowi, a następnie przetwarzane w celu ich zbytu (jako surowce wtórne) lub dalszego zagospodarowania,

- odpady niebezpieczne, jeśli nie pochodzą z selektywnej zbiórki, zostają oddzielone i magazynowane do czasu ich odbioru przez firmę specjalistyczną,
- odpady organiczne zebrane selektywnie składowane są w kompostowni.

Posiadanie przez EZGDK wspomnianego wyżej pozwolenia zintegrowanego oraz trzech innych uprawniających do: użytkowania ZUOK, odbioru zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz transportu odpadów na terenie całego kraju powoduje, że jest on jedynym podmiotem w regionie świętokrzyskim, który ma zezwolenie na kompleksową gospodarkę odpadami.

Obecnie spośród gmin zrzeszonych w związku tylko Klimontów nie dostarcza odpadów do ZUOK, lecz nadal eksploatuje składowisko w Szymanowicach Dolnych. Pozostałe gminy, niezależnie od tego, kto odbiera od nich odpady, korzystają wyłącznie ze składowiska należącego do EZGDK.

Poza EZGDK, który odbiera odpady z gmin: Baćkowice, Iwaniska, Lipnik, Opatów i Bogoria, na obszarze związku działalność polegającą na odbiorze odpadów prowadzą:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej sp. z o.o. w Sandomierzu (obsługuje gminy: Sandomierz, Koprzywnica, Samborzec i Obrazów),
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej sp. z o.o. w Opatowie,
- SanTa-Eko sp. j. (działa w gminach: Sandomierz i Lipnik),
- REMONDIS sp. z o.o. (obsługuje m.in. gminy: Sadowie oraz Łoniów).

Wszystkie ww. firmy mają umowy o odbiór odpadów zawarte z ZUOK, co jest niezbędne do prowadzenia działalności w zakresie odbioru i transportu odpadów.

Odpłatność za przyjęcie odpadów na składowisko w Janczycach uzależnione jest m.in. od tego, czy odpady zostały wcześniej posegregowane – w takim przypadku ich odbiór jest bezpłatny. Poza tym EZGDK nieodpłatnie udostępnia swoim klientom pojemniki na śmieci oraz worki służące segregacji odpadów w miejscu ich powstawania. Również bezpłatnie, na podstawie zawartej umowy, dwa razy w roku mogą być odbierane odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny.

Obecnie trwa III, ostatni, etap budowy zintegrowanego systemu gospodarki odpadami na terenie EZGDK. Najważniejsze zaplanowane na ten okres inwestycje to: rozbudowa zakładu o urządzenia umożliwiające pozyskiwanie odpadów surowcowych ze zmieszanych odpadów komunalnych oraz kompostownię odpadów ulegających biodegradacji. Założenia, które udało się już zrealizować, to zamknięcie oraz rekultywacja składowiska w Piasecznie, w gminie Łoniów. Poza tym III etap obejmuje:

- wprowadzenie indywidualnego systemu zbiórki odpadów komunalnych w gospodarstwach rolniczych wraz z selektywną zbiórką odpadów surowcowych,
- rekultywację techniczną i biologiczną zamkniętych w I etapie gminnych składowisk,
- budowę magazynu na zużyty sprzęt elektroniczny,
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych, niebezpiecznych, budowlanych i wielkogabarytowych.

- Obecnie sposoby zagospodarowania odpadów na terenie gmin EZGDK obejmują:
- wprowadzanie systemu indywidualnych umów na odbiór i wywóz odpadów,
 - bezpłatne dostarczanie i odbiór kolorowych worków do segregacji odpadów,
 - zakup zbiorowych pojemników do segregacji odpadów,
 - organizację gminnych punktów selektywnego gromadzenia odpadów tzw. „problemowych”, tzn. niebezpiecznych, budowlanych i wielkogabarytowych,
 - edukację ekologiczną.

Sposób organizacji międzygminnego systemu zbiórki odpadów zmieszanych na terenie gmin zrzeszonych w EZGDK przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Międzygminny system gromadzenia i wywozu odpadów w gminach EZGDK

Gmina	Od kiedy funkcjonuje – podmiot odpowiedzialny za wywóz odpadów – uwagi
Baćkowice	1997 – EZGDK – właściciele nieruchomości mają podpisane umowy z gminą, która rozlicza się z EZGDK, dofinansowując system. Sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Bogoria	2006 – EZGDK – sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Iwaniska	1997 – EZGDK – właściciele nieruchomości mają podpisane umowy z gminą, która rozlicza się z EZGDK, dofinansowując system. Sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Klimontów	1997 – ZGKiM – wieś Klimontów 2006 – EZGDK – reszta gminy. Sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Koprzywnica	2004 – PGKiM sp. z o.o. Sandomierz
Lipnik	2006 – EZGDK – 11 indywidualnych pojemników przy szkołach. Sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Łoniów	1997-2005 – EZGDK 2005 – indywidualny system małych pojemników; 4 firmy, w tym EZGDK
Obrazów	Do maja 2006 – PGKIM sp. z o.o. Sandomierz 2006 – EZGDK – sukcesywnie wprowadzany jest system umów indywidualnych
Opatów	2000 – EZGDK – właściciele nieruchomości nie mają podpisanych umów. Gmina rozlicza się bezpośrednio z EZGDK, dofinansowując system
Sadowie	REMONDIS, na podstawie indywidualnych umów z mieszkańcami
Samborzec	1997 – 2003 EZGDK 2003 – PGKiM sp. z o.o. Sandomierz – system indywidualnych pojemników
Sandomierz	1997 – PGKiM sp. z o.o. Sandomierz – indywidualna zbiórka odpadów

Źródło: opracowanie na podstawie: [Wojciechowski 2006, s. 68-130].

Selektywna zbiórka odpadów za pomocą zbiorowych pojemników odbywa się we wszystkich gminach związku. W sumie zainstalowano już tutaj 169 zestawów kolorowych pojemników. Poza tym w trzech gminach, gdzie mieszkańcy mają podpisane indywidualne umowy na odbiór odpadów, rozdawane są nieodpłatnie kolorowe worki służące segregacji odpadów. System selektywnej zbiórki odpadów w gminach związku przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Selektywna zbiórka odpadów w gminach zrzeszonych w EZGDK

Gmina	Od kiedy funkcjonuje – podmiot odpowiedzialny za wywóz odpadów – uwagi
Bačkowice	2006 – EZGDK – 5 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach i Urzędzie Gminy, 10 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne
Bogoria	2006 – EZGDK – 4 zestawy po 3 pojemniki przy szkołach, 6 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne, kolorowe foliowe worki dla osób, które podpisały umowy na odbiór odpadów
Iwaniska	2006 – EZGDK – 6 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, 6 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne
Klimontów	2006 – EZGDK – 7 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, 6 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne (wywóz do ZUOK w Janczycach)
Koprzywnica	kolorowe foliowe worki dla osób, które podpisały umowy na odbiór odpadów
Lipnik	2006 – EZGDK – 12 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, kolorowe worki foliowe dla osób, które podpisały umowy na odbiór odpadów
Łoniów	2006 – EZGDK – 5 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, 6 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne, kolorowe foliowe worki dla osób, które podpisały umowy na odbiór odpadów
Obrazów	2006 – EZGDK – 5 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, kolorowe foliowe worki dla osób, które podpisały umowy na odbiór odpadów
Opatów	2006 – EZGDK – 4 zestawy po 3 pojemniki przy szkołach, 8 zestawów po 4 pojemniki ogólnodostępne
Sadowie	2006 – EZGDK – 3 zestawy po 3 pojemniki
Samborzec	2006 – EZGDK – 6 zestawów po 3 pojemniki przy szkołach, 1 zestaw po 4 pojemniki przy Urzędzie Gminy
Sandomierz	2000 – PGKiM sp. z o. o. – 20 kontenerów trójdzielnych, 59 zestawów po 3 pojemniki, budowa sortowni przy wsparciu EZGDK

Źródło: opracowanie na podstawie: [Wojciechowski 2006, s. 68-130].

Jeśli chodzi o sposób postępowania z odpadami dostarczonymi na składowisko w Janczycach, niestety nadal bardzo duża ich część (95%) jest jedynie deponowana. Zaledwie 1,6% odpadów zbieranych jest w sposób selektywny. Z ogólnej masy odpadów zmieszanych 1,6% przekazywanych jest do recyklingu, 0,9% udaje się odzyskać w postaci surowców wtórnych, 2,8% jest czasowo magazynowanych. Niskie wskaźniki odzysku odpadów wynikają m.in. z tego, że zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów nie funkcjonuje jeszcze na całym obszarze związku. Wzrost liczby miejsc, w których dostępne będą odpowiednie pojemniki, rozprowadzanie ulotek zachęcających do segregacji odpadów, bezpłatny odbiór odpadów oraz prowadzona w szkołach edukacja ekologiczna powinny przynieść w najbliższym czasie zamierzone efekty.

Należy także podkreślić, iż osiągnięte przez EZGDK wskaźniki odzysku nie odbiegają zasadniczo od danych ogólnopolskich. W 2007 r. tylko 5,1% odpadów komunalnych zostało zebranych w sposób selektywny. Z ogólnej masy odpadów kompostowano 2,9%, a spalono zaledwie 0,4%. Pozostałe odpady zostały zdeponowane na składowiskach [Ochrona środowiska... 2008, s. 360-370].

4. Podsumowanie

Zgodnie z ustawą o odpadach oraz dyrektywami Unii Europejskiej wszystkie odpady powinny być zbierane w sposób selektywny już w momencie powstawania w celu osiągnięcia jak największego odzysku surowców wtórnych. W efekcie zmniejszyć ma się ilość deponowanych odpadów na składowiskach, koszty ich unieszkodliwiania oraz zużycie surowców naturalnych. W związku z tym w ostatnich latach następuje stopniowe przechodzenie z prostego systemu odbioru i składowania odpadów w kierunku kompleksowego ich zagospodarowania, jednak ze względu na to, że jest to proces długotrwały oraz kapitałochłonny w najbliższych latach podstawą polskiej gospodarki odpadami nadal będzie ich unieszkodliwianie przez deponowanie na składowiskach.

Gospodarka odpadami na terenie EZGDK także nie spełnia wszystkich stawianych w tym zakresie wymogów prawnych. Połowa gmin nie wprowadziła dotąd indywidualnego systemu zbiórki odpadów, odbiór zaś odpadów posegregowanych „u źródła” gwarantują zaledwie cztery gminy, i to wyłącznie tym mieszkańcom, którzy podpisali umowy na odbiór odpadów zmieszanych. Warto jednak podkreślić dobrą organizację oraz współpracę przy budowie systemu zagospodarowania odpadów, co zaowocowało powstaniem spełniającego wszelkie europejskie standardy składowiska oraz najbardziej nowoczesnego w regionie zakładu utylizacji odpadów. Dalsze działania w tej sferze, czyli wprowadzanie na terenie związku systemu indywidualnej zbiórki odpadów oraz rozwój selektywnego gromadzenia odpadów, połączony z edukacją ekologiczną i promocją racjonalnej gospodarki odpadami, również nie byłyby możliwe bez wzajemnej pomocy i współdziałania gmin.

Literatura

- Ochrona środowiska 2008. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2008.
- Pozwolenie zintegrowane dla instalacji składowania odpadów zlokalizowanej na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach, gmina Baćkowice wydane przez Wojewodę Świętokrzyskiego dnia 22 czerwca 2005 r.
- Rudnicki M., *Prawno-finansowe aspekty zadań publicznych jednostek samorządu terytorialnego związanych z ochroną środowiska*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005.
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, t.j. DzU 2005 nr 236, poz. 2008 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, DzU nr 62, poz. 628 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, t.j. DzU 2001 nr 142, poz. 1591, z późn. zm.
- Wojciechowski A., *Plan gospodarki odpadami dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Aktualizacja*, Warszawa 2006.

Źródło internetowe

www.ezgdgk.pl/ (strona internetowa Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki).

**THE MUNICIPAL WASTE DISPOSAL IN SMALL COMMUNES,
ON THE EXAMPLE OF AN INTERMUNICIPAL
ECOLOGICAL ORGANIZATION
OF KOPRZYWIANKI RIVER BASIN COMMUNES**

Summary: Waste disposal is one of commune's obligatory tasks. Its range depends on the commune's size, level of urbanization as well as organizational, financial and technical conditions. As organizing the efficient waste disposal system in small communes often exceeds their possibilities, they cooperate in this area with other units. The paper presents the waste disposal executed by the Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki, created by 12 communes of Świętokrzyskie voivodeship.